

euro | guidance

Įtraukus karjeros konsultavimas: Pagalba moksleiviams su individualiais poreikiais

Pranešėjas Tadas Karosas, VU

Medžiaga parengta pagal mokymus „Inclusive Career Guidance: Supporting Students with Special Needs“ 2025 m. birželio 11–13 d. Talinas, Estija

Pristatymo turinys

- David Rodrigues (Portugalija) pranešimo pristatymas
- Jules Benton (UK) pranešimo pristatymas
- Line Maasikas (Estija) pranešimo pristatymas
- 15 min. klausimams

ĮTRAUKTIS: Lėktuvo statymas skrendant. David Rodrigues

- Patarėjas nacionaliniam švietimui
- Profesorius Lisabonos universitete

ĮTRAUKTIS: Lėktuvo statymas skrendant. David Rodrigues

Laikai keičiasi...

- Asmens samprata: nuo „asmeninės tragedijos“ iki savarankiško gyvenimo, savarankiško apsisprendimo (savęs atstovavimo).
- Negalios sąvoka: nuo individo iki kūno funkcijų ir aplinkos kintamųjų sąveikos (PSO, 2006)
- Įgalinimo sąvoka: nuo asmens orientuoto požiūrio iki „palankios aplinkos“
- Modelis: nuo medicininio modelio „diagnozė – receptas“ iki socialinio modelio (fizinių, kultūrinių, vertybinių ir praktinių funkcijų vystymas).

ĮTRAUKTIS: Lėktuvo statymas skrendant. David Rodrigues

Trys Tarptautiniai dokumentai:

I. Incheon Declaration (UNESCO, 2015):

„Įtrauktis ir sąžiningumas švietime ir per jį yra transformuojančios švietimo strategijos pagrindas, todėl mes įsipareigojame kovoti su visomis atskirties ir marginalizacijos formomis, taip pat su skirtumais ir nelygybėmis prieigos, dalyvavimo ir mokymosi rezultatų srityse. **Joks švietimo tikslas neturėtų būti laikomas pasiektu, jei jo nepasiekė visi.**

ĮTRAUKTIS: Lėktuvo statymas skrendant. David Rodrigues

Trys Tarptautiniai dokumentai:

II. A GUIDE FOR ENSURING INCLUSION AND EQUITY IN EDUCATION” (UNESCO, 2017):

„Pagrindinė žinia yra paprasta: kiekvienas mokinyss ir kiekviena mokinė yra vienodai svarbūs. Tačiau sudėtingumai kyla, kai bandome šią žinią įgyvendinti praktikoje. Šios žinios įgyvendinimas greičiausiai reikalaus mąstymo ir praktikos pokyčių visais švietimo sistemos lygmenimis, nuo mokytojų ir kitų asmenų, kurie tiesiogiai teikia švietimo paslaugas, iki atsakingų už nacionalinę politiką asmenų“.

ĮTRAUKTIS: Lėktuvo statymas skrendant. David Rodrigues

Trys Tarptautiniai dokumentai:

- III. EQUITY AND QUALITY IN EDUCATION SUPPORTING DISADVANTAGED STUDENTS AND SCHOOLS (OCDE, 2012):
- „(...) **įrodymai yra įtikinami: lygiavertiškumas švietimo srityje atsiperka.** Geriausios švietimo sistemos visose EBPO šalyse yra tos, kurios derina aukštą kokybę ir lygiavertiškumą. Tokiose švietimo sistemose didžioji dauguma studentų gali įgyti aukšto lygio įgūdžių ir žinių, kurie priklauso nuo jų gebėjimų ir motyvacijos, o ne nuo jų socialinės ir ekonominės padėties“.

ĪTRAUKTIS: Lēktuvo statymas skrendant. David Rodrigues

Lēktuvo statymas

1. Lankstūs ir diferencijuoti mokymo modeliai

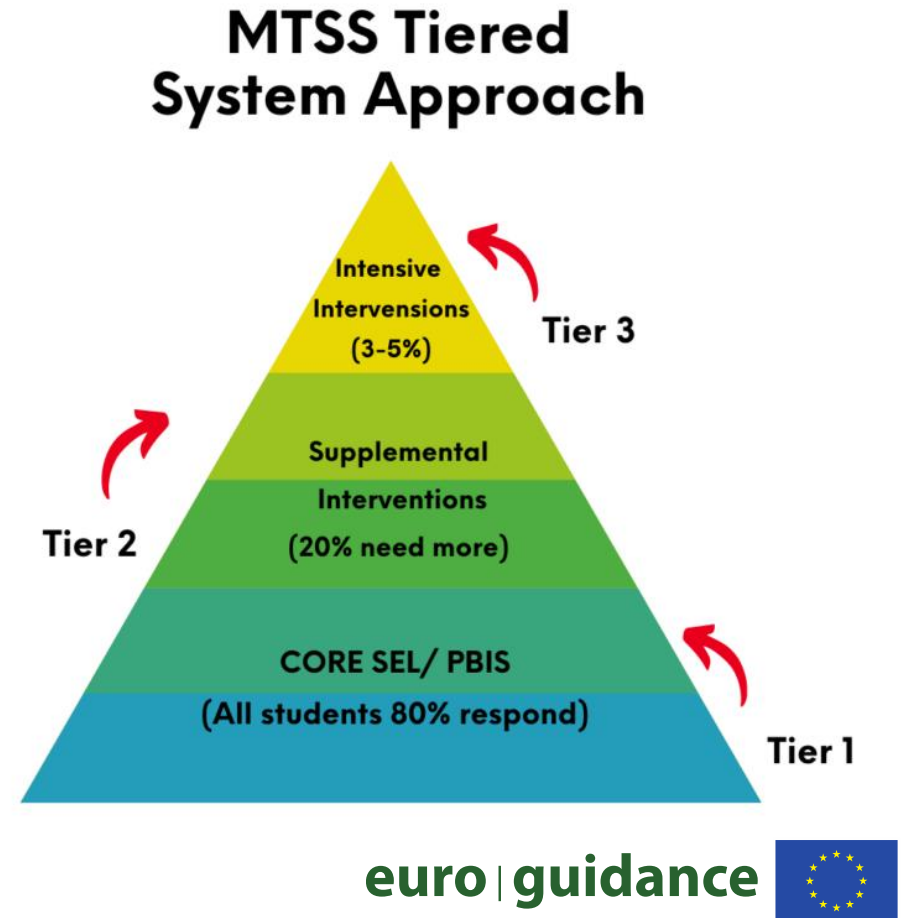
- Ref. Bruner – Motyvacija, struktūra, seka, žinios, rezultatai, simbolizavimas
 - Ref: „Universal Design for Learning“

JTRAUKTIS: Lėktuvo statymas skrendant. David Rodrigues

Lėktuvo statymas

2. Greita ir kompetentinga pagalba:

- a) Universalios priemonės
- b) Papildomos priemonės
- c) Intensyvios priemonės

ĮTRAUKTIS: Lėktuvo statymas skrendant. David Rodrigues

Lėktuvo statymas

3. Viešosios politikos plėtojimas.

- Įtraukiojo švietimo kūrimas yra glaudžiai susijęs su viešųjų mokyklų tobulinimu.

ĮTRAUKTIS: Lėktuvo statymas skrendant. David Rodrigues

Ir nepamirškite...

Lėktuvo statymas skrendant reiškia:

- A. Nesitikėkite, kad lėktuvas sustos, kad jūs galėtumėte jį surinkti „idealiomis sąlygomis“...
- B. Pasitikite žmones ten, kur jie yra, o ne ten, kur, jūsų manymu, jie turėtų būti.
- C. Atsirinkite ir naudokite turimas priemones, kurios gali veikti.
- D. Laikykitės drąsaus ir optimistinio požiūrio į skrydį kaip į projektą, kuris mus nuves į tikslą.

Įtraukties stiprinimas teikiant konsultacijas. Jules Benton

Medicininis ir socialinis požiūris

Pagal medicininį negalios modelį, nepalankią padėtį sukelia asmens kūno sutrikimas ar ribotumas. Tokių žodžių kaip „pacientas“, „atvejis“, „tragedy“, „neįgalumas“, „kenčiantis“, „gailestis“ ir „labdara“ vartojimas apibūdinant neįgalius žmones yra medicininio negalios modelio simptomas.

Įtraukties stiprinimas teikiant konsultacijas. Jules Benton

Medicininis ir socialinis požiūris

Socialinis negalios modelis apibrėžia terminą „neįgalus“ kaip „neįgalus dėl visuomenės“, o ne „neįgalus dėl būklės“: mes negalime realizuoti savo potencialo dėl kliūčių, kurias kelia mūsų neįtraukianti visuomenė, o ne dėl to, kad esame fiziškai neįgalūs. Tai pašalina atsakomybę nuo neįgalaus asmens ir vietoj to atskleidžia visuomenės struktūros trūkumus, taip palengvindama asmens asmeninę naštą.

Įtraukties stiprinimas teikiant konsultacijas. Jules Benton

Negalią turinčių jaunuolių iššūkiai

- Negalią turintys jaunuoliai yra šiek tiek mažiau linkę įsitraukti į tam tikrą rizikingą elgesį nei jų negalios neturintys bendraamžiai.
- Jie taip pat turi šiek tiek mažesnius socialinius tinklus, įskaitant žymiai mažesnes galimybes turėti romantiškus santykius, ir šiuo laikotarpiu nurodo šiek tiek mažesnę gyvenimo pasitenkinimo lygį.

Įtraukties stiprinimas teikiant konsultacijas. Jules Benton

Penki principai konsultuojant

1. **Gebėjimo prielaida:** Tikima, kad kiekvienas asmuo turi gebėjimą priimti sprendimus pats.
2. **Pagalba priimant sprendimus:** Žmonėms turėtų būti teikiama visa įmanoma pagalba, kad jie galėtų priimti sprendimus patys.
3. **Neapgalvoti sprendimai:** Asmens sprendimas negali būti laikomas gebėjimų trūkumu vien dėl to, kad jis yra neapgalvotas.
4. **Geriausi interesai:** Bet koks veiksmas ar sprendimas, priimtas asmens, neturinčio gebėjimų, turi būti jo geriausių interesų labui.
5. **Mažiausiai ribojantis variantas:** Bet kokia intervencija turi būti mažiausiai ribojanti asmens teisės ir veiksmų laisvę.

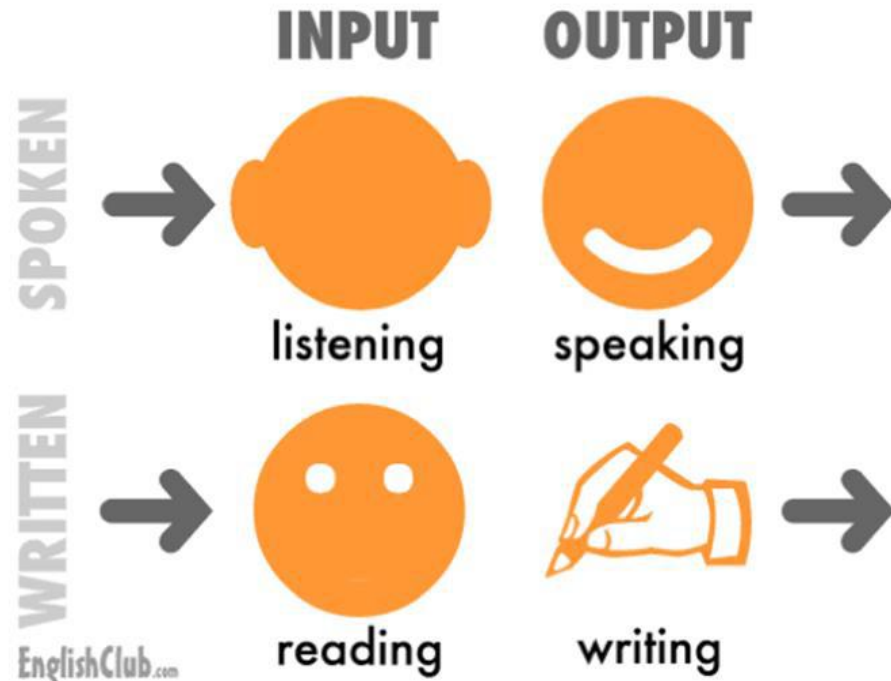

Įtraukties stiprinimas teikiant konsultacijas. Jules Benton

Skirtumai tarp komunikacijos ir tarpusavio sąveikos

Komunikacija vyksta, kai vienas asmuo siunčia žinutę kitam asmeniui. Tai gali būti žodinis arba nežodinis bendravimas.

Tarpusavio sąveika (interaction) vyksta, kai du žmonės reaguoja vienas į kitą – tai dvipusis bendravimas.

Įtraukties stiprinimas teikiant konsultacijas. Jules Benton

Konsultavimo pradžia

- Paprastai mus moko, kad konsultavimą reikia pradėti nuo bendravimo su žmogumi ir užmezgimo ryšio su juo.
- Tada pereiname prie susitarimo, tyrinėjimo, klausimų – „mąstymo“ dalies.
- Tačiau jei bandysime pereiti prie šių etapų, kol žmogus dar nėra nusiteikęs, rizikuojame, kad jis nebus linkęs bendrauti.

Atminkite... Reguliacija -> Ryšys ->
Mąstymas

Įtrauktis stiprinimas teikiant konsultacijas Jules Benton

Konsultavime stebėkite

- Kaip jūsų klientas save pristato – naudokite visas savo jusles (ne tik ausis)
- Kaip jie reaguoja
- Kaip jie priima sprendimus – kas juos motyvuoja, kas juos stabdo
- Kaip jie formuluoja planą

Įtraukties stiprinimas teikiant konsultacijas.

Jules Benton

Klausimų uždavimas

- Jei užduodate per daug klausimų iš karto ir nesuteikiate pakankamai laiko atsakyti, galite priblokšti kitą asmenį.
- Užduokite po vieną klausimą ir stenkitės nepertraukti, kai jis atsako.
- Jei atsakymai yra ilgesni ar labiau introspektyvūs, suteikite kitam asmeniui šiek tiek daugiau laiko apmąstymams.
- Jei norite, kad jis išsamiau paaiškintų, kartais pakanka trumpos pauzės, kad paskatintumėte kitą asmenį išplėsti savo atsakymą.

Profesinio rengimo įtaka studentams, turintiems (tam tikrų) individualiųjų ugdymo poreikių. Liinė Maasikas

Tikslinė grupė: studentai (16–20+ metų), kurie...

- baigė pagrindinę mokyklą (9 klasę), bet dar nėra pasirengę tęsti studijų;
- baigė mokyklą prieš kelerius metus, bet aktyviai nedalyvavo švietimo procese ar nedirbo (NEET jaunimas);
- pradėjo studijuoti profesinio mokymo įstaigose ar gimnazijose, bet metė studijas per pirmuosius metus (NEET rizikos grupė).

Profesinio rengimo įtaka studentams, turintiems (tam tikrų) 70% mokymo programos skirta praktinių įgūdžių ugdymui

- Praktikos laikotarpis – tikras stebuklas
 - 1) Pirmosios dvi savaitės – susipažinimas su įvairiomis sritimis, akcentuojant karjeros ugdymą ir savirefleksiją
 - 2) Sprendimo priėmimas – kas mane domina labiausiai?
- Pirmasis praktikos laikotarpis po 4 savaitių studijų, praktika trunka 2 savaites (apie 20 valandų per savaitę)
- Refleksija apie patirtį (įgūdžiai ir emocijos) su mokytoju individualiai ir grupėje

Profesinio rengimo įtaka studentams, turintiems (tam tikrų)
Karjeros orientavimas ir karjeros ugdymas yra
kiekvienos veiklos dalis

- Ko išmokote?
- Kokius įgūdžius įgijote?
- Kaip susidorojote su užduotimi?
- Kaip jaučiatės?
- Ką pastebėjote apie kitus studentus/darbuotojus?
- Ar pastebėjote kažką, kas jums nepatiko?
- Ar pavargote ir pan.

AČIŪ